ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

ឯកសារណែនាំ បណ្តុះបណ្តាល
ស្តីពី
ប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាន

GUIDELINE
ON
INTEGRATED AGRO-ECOLOGICAL FARMING SYSTEM

រៀបចំដោយ កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេសកសិកម្មថ្មីដែលធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ASPIRE)
ឧបត្ថម្ភដោយ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមូលនិធិអន្តរជាតិសម្រាប់អភិវឌ្ឍកសិកម្ម (IFAD)

រាជធានីភ្នំពេញ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៨

IFAD
Investing in rural people

អារម្ភកថា

ការផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការផ្ទេរនូវចំណេះដឹង បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ថ្មីៗដែលធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ ការផ្សព្វផ្សាយនេះរួមចំណែកក្នុងការដោះស្រាយ គ្រោះធម្មជាតិ និងបញ្ហានានាដល់កសិករ និងសហគមន៍កសិកម្ម សំដៅជំរុញការបង្កើនផលិតភាព គុណភាព សុវត្ថិភាពផលិតផលកសិកម្ម និងបង្កើនប្រាក់ចំណូលគ្រួសារ។

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទបានដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មកម្ពុជានាឆ្នាំ ២០១៥ បានបង្ហាញថា កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយត្រូវបញ្ជ្រាបបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងធនធានធម្មជាតិ និងបរិស្ថាន ក៏ដូចជាបញ្ហាសុខភាព ទៅក្នុងឯកសារសម្ភារនិងសារផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម តាមរយៈការចែករំលែកចំណេះដឹងអំពី ការអនុវត្តល្អលើការគ្រប់គ្រងទីជម្រាល ការគ្រប់គ្រងនិងនិងការអភិរក្សដី និងទឹក និងក្សេត្រ-រុក្ខកម្ម បង្កើនផលិតភាព ពពិធភាវូបនីយកម្ម និងពាណិជ្ជូបនីយកម្មកសិកម្ម ដោយបង្កើនការផ្តល់សេវាផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេសកសិកម្ម ដល់កសិករ ការស្រាវជ្រាវបច្ចេកទេសកសិកម្ម សំដៅបង្កើនទិន្នផលដំណាំ សុវត្ថិភាពចំណីអាហារ ក្នុងបរិបទតម្រូវការទីផ្សារ និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។

កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេសកសិកម្មថ្មីដែលធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ASPIRE) បានរៀបចំ "**ឯកសារណែនាំ បណ្តុះបណ្តាល ស្តីពីប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះតាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាន** " នេះឡើង ដោយបានរៀបចំជាសិក្ខាសាលាពិគ្រោះយោបល់ និងសិក្ខាសាលាដាក់ឲ្យប្រើប្រាស់ ជាមួយអ្នកផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម បច្ចេកទេស អ្នកឯកទេស និងអ្នកពាក់ព័ន្ធមកពីស្ថាប័ន និងអង្គភាពផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម អង្គភាពជំនាញបច្ចេកទេសនានា។

ឯកសារណែនាំនេះ ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដែលពិព័ណ៌នាពី គោលគំនិតនៃការអនុវត្តប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះតាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាននីមួយៗ ដែលជួយដល់មន្ត្រីបច្ចេកទេស មន្ត្រីផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មស្រុក និងភ្នាក់ងារផ្សព្វផ្សាយនៅមូលដ្ឋាននានា យកទៅប្រើប្រាស់ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល និងផ្សព្វផ្សាយ បច្ចេកទេស ដើម្បីផ្ទេរចំណេះដឹងព័ត៌មាននិងបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្មដល់ប្រជាកសិករ និងប្រតិបត្តិករក្នុងកម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម និងគម្រោងអភិវឌ្ឍកសិកម្មនានានៅកម្ពុជា។

អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម នៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទសូមដាក់ចេញនូវឯកសារណែនាំ និងបណ្តុះបណ្តាលស្តីពី ប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាន ដែលជាឯកសារគ្រឹះសម្រាប់មន្ត្រីកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទរាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ភ្នាក់ងារប្រតិបត្តិនៅមូលដ្ឋាន និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់យកទៅអនុវត្តក្នុងការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា និងវិធីសាស្ត្រ កាត់បន្ថយហានិភ័យ នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដល់កសិករនិងអ្នកផលិតទទួលបាន គុណភាពខ្ពស់ និងបង្កើនប្រាក់ចំណូល។

ថ្ងៃ សុក្រ ៤ រោច ខែកត្តិក ឆ្នាំច សំរឹទ្ធិស័ក ព.ស ២៥៦២

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី....៣០.....ខែ...វិច្ឆិកា.....ឆ្នាំ២០១៨

អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

យើងខ្ញុំសូមសម្តែងនូវកតញ្ញូតាធម៌ និង ដឹងគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះម្ចាស់ជំនួយ មូលនិធិអន្តរជាតិសម្រាប់អភិវឌ្ឍកសិកម្ម (IFAD) ដែលបានផ្តល់ថវិកាដល់ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទក្នុងការអនុវត្ត កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេសកសិកម្មថ្មីដែលធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ASPIRE) មានគោលបំណង កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងបង្កើនភាពធន់ របស់គ្រួសារ កសិករក្រីក្រ និងងាយរងគ្រោះខ្នាតតូចនៅកម្ពុជា។ កម្មវិធី បានផ្តល់ថវិកាដល់អគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម/នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម ក្នុងការអនុវត្ត សមាសភាពទី២ នៃកម្មវិធី គឺអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពសេវាផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម ដើម្បីជួយគាំទ្រការកែលម្អសេវាផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៅថ្នាក់ខេត្ត និងមូលដ្ឋាន តាមរយៈការបង្កើនគុណភាពផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម និងគ្រប់គ្រងចំណេះដឹង និងពង្រឹងធនធានមនុស្សសម្រាប់ផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម។

ឯកសារ “**ណែនាំបណ្តុះបណ្តាល ស្តីពីប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាន**” នេះជា សមិទ្ធិផលថ្មីមួយរបស់កម្មវិធី ASPIRE ភាពជោគជ័យក្នុងដំណើរការរៀបចំសៀវភៅ នេះ គឺអាស្រ័យទាំងស្រុងលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការចូលរួមរបស់ក្រុមការងារបច្ចេកទេស នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម/នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នាយកដ្ឋានផែនការស្ថិតិ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម (គម្រោងពង្រីកបច្ចេកទេសអនុវត្តន៍ការគ្រប់គ្រងដី ប្រកបដោយចីរភាព - WOCAT) មន្ទីរកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទទាំង១១ រាជធានី/ខេត្ត និងទីប្រឹក្សាកម្មវិធី ASPIRE ថ្នាក់ជាតិ និងទីប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងអនុកម្មវិធីថ្នាក់ខេត្ត ដែលបានខិតខំ ស្រាវជ្រាវ ចងក្រង សៀវភៅនេះលេចជារូបរាងឡើងប្រកបដោយអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ បណ្តុះបណ្តាលមន្ត្រី និងដើម្បីឲ្យគេមានទំនុកចិត្តក្នុងការផ្តល់បច្ចេកទេសបន្តដល់ក្រុមកសិករ នឹងដើម្បីបង្កើននូវបរិយាកាស ដែលអាចឲ្យមានការចូលរួមអនុវត្តសកម្មភាពរបស់កម្មវិធីពីសហគមន៍ ការចូលរួមកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងបង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់កសិករខ្នាតតូចក្រីក្រនិងងាយរងគ្រោះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

ពាក្យបច្ចេកទេសគន្លឹះ

- **កសិ-បរិស្ថាន (Agro Ecological):** គឺជាវិទ្យាសាស្ត្រនៃការអនុវត្តគោលគំនិតជីវចម្រុះ (អេកូឡូស៊ី) និងគោលការណ៍ចំពោះការរៀបចំនិងការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធចំណីអាហារប្រកបដោយចីរភាព។ វាផ្តោតលើអន្តរកម្ម រវាងរុក្ខជាតិ សត្វ និងមនុស្ស និងបរិស្ថាន។ (FAO, 2014).
- **អេកូឡូស៊ី (Ecology):** ជាវត្ថុមានជីវិត និងគ្មានដែលមាននៅទីកន្លែងមួយក្នុងបរិស្ថាន ដែលវារស់នៅ (ឧទា.នៅក្នុងស្រែនិងចំការ)
- **សមាសធាតុអេកូឡូស៊ី មួយមានៈ**
  - វត្ថុមានជីវិត (ឧទាៈ ស្រូវ សត្វមានប្រយោជន៍ មនុស្ស សត្វ ស្មៅ...)
  - វត្ថុគ្មានជីវិត (ឧទាៈ ដី ភ្លឺ អាគារ ទឹក)
  - បរិស្ថានរូបសាស្ត្រ (ពន្លឺថ្ងៃ ខ្យល់ សំណើម....។ល។)
- **ដំណាំឆ្លាស់ (Inter Cropping):** ជាការដាំដុះដំណាំពីរ ឬច្រើនប្រភេទនៅលើផ្ទៃដីតែមួយ ឬរងដំណាំតែមួយក្នុងពេលដំណាលគ្នា
- **ដំណាំវិលជុំ (Rotation Crop):** ជាដំណាំដែលយើងដាំបានគ្រប់រដូវពីដំណាំមួយទៅដំណាំមួយផ្សេងទៀត
- **កសិកម្មតាមបែបអភិរក្ស (Agriculture Conservation):** គឺជាបណ្តុំការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងដី ដើម្បីកាត់បន្ថយជាអប្បបរិមានូវការខូចខាតរចនាសម្ព័ន្ធដី សមាភាពដី និងជីវចម្រុះធម្មជាតិ។ (Cornell University College of Agriculture and Life Sciences).
- **ទីជម្រាល (Slope):** គឺប្រភេទដីដែលមាននៅតំបន់ខ្ពង់រាបនិងតំបន់ភ្នំ ភាគច្រើនទទួលរងនូវការហូរច្រោះ ដោយការបាត់បង់ព្រៃឈើ ទឹកភ្លៀងធ្លាក់ខ្លាំង បាត់បង់គម្របដី ការអភិវឌ្ឍមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ ដោយមិនបានការពារ។ល។
- **អាជីវកម្មកសិកម្ម (Farm Business):** គឺសំដៅលើការផលិត កសិផលសម្រាប់លក់ដូរ ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារ ដើម្បីផលចំណេញ។ សូចនាករសំខាន់គឺ ផលិតភាពដី ផលិតភាពពលកម្មគ្រួសារ ផលិតភាពរូបិយប័ណ្ណ វិមាត្រសេដ្ឋកិច្ចនៃផលិតកម្ម។ល។ (លោក ស្រី ចាន់ធី អ្នកជំនាញសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម)។

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម 1

១.ប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ 1

២.គោលគំនិតនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 2

៣.សមាសធាតុប្រព័ន្ធក្សេត្រ- បរិស្ថាន 5

៤.ប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 6

៥.តម្រូវការប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 7

៦.គោលដៅនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 8

៧.គោលបំណងនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 8

៨. អត្ថប្រយោជន៍នៃការអនុវត្ត ប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 8

៩.ការអនុវត្តកសិកម្មមិនសមស្រប 9

១០.ការអនុវត្ត ប្រព័ន្ធកសិកម្មតាមបែបក្សេត្រ-បរិស្ថាន 10

១១.តំបន់គោលដៅ នៃប្រព័ន្ធក្សេត្របរិស្ថាននៅកម្ពុជា 11

១២. សក្តានុពលនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាននីមួយៗ 12

១៣.ជំហាននៃការអនុវត្តប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តាមតំបន់ក្សេត្រ -បរិស្ថាន 17

១៤. ការរៀបចំប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ 18

១៥. ការអនុវត្តប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តាមតំបន់ក្សេត្រ-បរិស្ថាន 19

១៥.១ ប្រព័ន្ធដំណាំចម្រុះ (ស្រូវ បន្លែ ដំណាំរួមផ្សំ) 19

១៥.២. ក្សេត្រ-រុក្ខកម្ម/កសិរុក្ខកម្ម(ដំណាំចម្រុះ) 24

១៥.៣.ការចិញ្ចឹមសត្វ (គោ ជ្រូក មាន់ ទា.....) 33

១៥.៤. ប្រព័ន្ធឡជីវឧស្ម័ន និងជីកំប៉ុស្ត 36

១៥.៥ វារីវប្បកម្ម (ការចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រះ ក្នុងស្រះក្រាលកម្រាលកៅស៊ូប្លាស្ទិច ត្រីក្នុងស្រែ ចិញ្ចឹមកង្កែបក្នុងអាងស៊ីម៉ង់ត៍ និងក្នុងស្រះក្រាលកម្រាលកៅស៊ូប្លាស្ទិច) 42

១៦.ការផលិត និងការកែច្នៃផលិតផលកសិកម្មដោយប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាថ្មី 49

១៧. ការផ្សារភ្ជាប់ប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះទៅកាន់ទីផ្សារ 49

១៨.ការវិភាគសេដ្ឋកិច្ចលើអាជីវកម្មកសិកម្ម 55

១.តារាងការពិភាក្សាតាមក្រុមពី ទិដ្ឋភាពសំខាន់នៃរបរអាជីវកម្មកសិកម្មមួយ 56

១៩.ប្រតិទិនរដូវកាល នៃការអនុវត្តប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ តម្រូវការទីផ្សារ និងតម្លៃ 60

ឧបសម្ព័ន្ធ 67
ឧបសម្ព័ន្ធទី១: ដ្យាក្រាមបង្ហាញអំពី អ្នកពាក់ព័ន្ធ តួនាទី និងអន្តរអំពើរវាងអ្នកពាក់ព័ន្ធ របស់ប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ Agricultural Innovation Systems (AIS) actors, roles and interactions 67
ឧបសម្ព័ន្ធទី២: តារាងការពិភាក្សាតាមក្រុមពី ទិដ្ឋភាពសំខាន់នៃរបររអាជីវកម្មកសិកម្មមួយ 68
ឧបសម្ព័ន្ធទី៣: សំណួរណែនាំសម្រាប់អ្នកផ្គត់ផ្គង់ធាតុចូលកសិកម្ម 70
ឧបសម្ព័ន្ធទី៤: សំណួរណែនាំសម្រាប់អ្នកលក់ដុំ ឈ្មួញកណ្ដាលនិងអ្នកកែច្នៃ 71
ឧបសម្ព័ន្ធទី៥: សំណួរណែនាំសម្រាប់ក្រុមអ្នកផលិតដែលមានសក្តានុពល... 73
ឧបសម្ព័ន្ធទី៦: បញ្ជីរួមនៃការធ្វើផែនទីទីផ្សារ 74
ឧបសម្ព័ន្ធទី៧: បញ្ជីសម្រាំងក្រុមដែលមានសក្តានុពល 75
ឧបសម្ព័ន្ធទី៨: បញ្ជីឈ្មោះតួអង្គចូលរួមក្នុងការធ្វើផលិតកម្មកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា 76
ឯកសារយោង.. 77

សេចក្តីផ្តើម

និន្នាការបច្ចុប្បន្ន សន្តិសុខស្បៀង និងការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត ការអភិរក្សធនធានធម្មជាតិ ការការពារបរិស្ថាន ត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ជាបញ្ហាចំបងនៅក្នុងសកលលោក។ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជួបការលំបាកក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ ហើយប្រឈមនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងសាកលភាវូបនីយកម្ម។ បណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ បានយកចិត្តទុកដាក់អនុវត្តន៍វិស័យកសិកម្មប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃផលិតភាពកសិកម្ម តាមរយៈការជំរុញប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ ដែលនឹងជួយដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម បរិស្ថាន ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនិងសុវត្ថិភាពស្បៀង។

ជាគោលគំនិតនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ គឺដើម្បីប្រើប្រាស់ធនធាននៅមូលដ្ឋានឲ្យអស់លទ្ធភាព មិនខ្ជះខ្ជាយផលិតផលក្នុងប្រព័ន្ធមួយ នឹងក្លាយទៅជាធាតុចូល និងទំនាក់ទំនងនៅក្នុងផ្នែកផ្សេងទៀតនៃប្រព័ន្ធ។ ប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះជាវិធីសាស្ត្ររួមបញ្ចូលគ្នានៃការធ្វើកសិកម្ម ដែលរួមបញ្ចូលការចិញ្ចឹមសត្វ វារីវប្បកម្ម ផលិតកម្មដំណាំ។ល។ លើសពីនេះទៅទៀតប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះនឹងជួយកសិករក្នុងការធ្វើផលិតកម្មដំណាំ ការចិញ្ចឹមសត្វនិង វារីវប្បកម្ម ព្រមទាំងធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្មកសិកម្ម កែលម្អគុណភាព បង្កើនបរិមាណផល ភ្ជាប់ទៅកាន់ទីផ្សារ និងបង្កើនប្រាក់ចំណូល។

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទបាន និងកំពុងអនុវត្ត យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី៣ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០១៤-២០១៨ ដោយបានផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាសំខាន់លើការបន្តធ្វើទំនើបកម្មវិស័យកសិកម្ម តាមរយៈការបង្កើនផលិតភាព ការធ្វើពិពិធភាវូបនីយកម្មកសិកម្ម និងពាណិជ្ជូបនីយកម្មកសិកម្ម ដោយបានជំរុញការអនុវត្តវិធានការចាំបាច់មួយចំនួនរួមមាន៖ ការកសាងនិងកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលបម្រើដល់ផលិតកម្មកសិកម្ម បង្កើនការផ្តល់សេវាផ្សព្វផ្សាយបច្ចេកទេសកសិកម្មដល់កសិករ ការស្រាវជ្រាវបច្ចេកទេសកសិកម្ម សំដៅបង្កើនទិន្នផលដំណាំនិងបន្សាំការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ការគ្រប់គ្រងនិងបង្កើនជីជាតិដីកសិកម្ម ការពង្រឹងសហគមន៍កសិកម្ម ព្រមទាំងការកសាង និងពង្រឹងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សនិងស្ថាប័ន ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម។

វិធីសាស្ត្រផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មត្រូវ៖ (១) អនុវត្តទៅតាមអភិក្រមប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍកសិកម្មប្រកបដោយនិរន្តរភាព (២) គាំទ្រដល់កសិករគ្រប់ប្រភេទ តាមរយៈការលើកកម្ពស់អភិក្រមដែលបំពេញទៅតាមតម្រូវការទីផ្សារនិងអ្នកទទួលផល នៅក្នុងដំណើរការជ្រើសរើសបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ និងការអនុវត្តនានាដែលនាំមកនូវការបង្កើនទិន្នផល និងទទួលបានប្រាក់ចំណេញខ្ពស់ (៣) សហការជាមួយគ្រប់ក្រុមកសិករទាំងអស់ និងគិតគូរអំពីសារៈសំខាន់នៃចំណេះដឹង និងគំនិតច្នៃប្រឌិតថ្មីៗដល់កសិករនៅមូលដ្ឋាន (៤) លើកកម្ពស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងសារទូរគមនាគមន៍នៅតាមជនបទ និង(៥) វិនិយោគលើការកែលម្អគុណភាពប្រធានបទ និងបច្ចុប្បន្នភាពសម្ភារផ្សព្វផ្សាយជាប្រចាំ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការ និងការងារអាទិភាពរបស់កសិករ។ របាយការណ៍របស់វិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិបានបង្ហាញថា ប្រាក់ចំណូលរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាម្នាក់ (GDP per capital) ក្នុងឆ្នាំ២០១៦ ស្មើនឹង ១៣៣០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក។

១.ប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ Agriculture Innovation System (AIS)

ជាទូទៅការបង្កើត និងអនុវត្តនូវចំណេះដឹងថ្មីៗគឺមានសារៈសំខាន់សម្រាប់សហគ្រាស ទាំងអស់ រួមទាំងកសិកម្មផងដែរ។ ប៉ុន្តែជាញឹកញាប់ចំណេះដឹងថ្មីៗដែលអាចលើកកម្ពស់ ផលិតភាព ការប្រកួតប្រជែងនិងចីរភាព ក្នុង

ការធ្វើកសិកម្មមិនត្រូវបានគេអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយនោះទេ។ កង្វះខាតការច្នៃប្រឌិតក្នុងវិស័យ កសិកម្មបាននាំឲ្យមានការស្វែងរកនូវ ក្របខ័ណ្ឌថ្មីដើម្បីឲ្យមាន ការយល់ដឹងអំពីរបៀប ដំណើរការ ភាពពាក់ព័ន្ធ និងគុណភាពរបស់វាអាចត្រូវបានពង្រឹង ក្នុងការអនុវត្តប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ (AIS) ដែលបានបង្កើតឡើង។

ប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ (AIS) គឺជាបណ្តាញនៃស្ថាប័ន សហគ្រាស និងបុគ្គល ដែលផ្តោតទៅលើការនាំយកមកនូវផលិតផល ដំណើរការ និងទម្រង់ថ្មីរបស់ស្ថាប័នមួយដែល នឹងប៉ះពាល់ដល់ចរិកលក្ខណៈ និងការអនុវត្តរបស់ពួកគេ(World Bank ២០១២)។ ឧទាហរណ៍ៈ ការចូលរួមរបស់កសិករ ក្នុងការអភិវឌ្ឍកសិកម្ម វាបានពង្រឹងសមត្ថភាពផ្នែកបច្ចេកទេស អង្គភាព សង្គម និងសហគ្រិនរបស់ពួកគេ ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរពីការចិញ្ចឹមជីវិត ទៅកសិកម្មដែលផ្តោតទៅលើទីផ្សារ។ វាមានគោលដៅក្នុងការបង្កើត សហគ្រាសកសិកម្ម ផ្តល់ផលចំណេញដោយមិនបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់អាហាររូបត្ថម្ភ និងការបង្កើន ប្រាក់ចំណូល របស់ពួកគេ។

ក្រោមក្របខ័ណ្ឌប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ (AIS) ការច្នៃប្រឌិតមិនគ្រាន់តែផ្តោតទៅលើតែផ្នែកបច្ចេកទេសប៉ុណ្ណោះទេ (ឧទា.ការទទួលយកពូជដែលល្អជាងនេះ) ហើយក៏រួមបញ្ចូលទាំងការច្នៃប្រឌិតរបស់អង្គការផងដែរ (ឧទា.សហគមន៍កសិកម្ម អង្គការកសិករ) និងការច្នៃប្រឌិតតាមស្ថាប័ន (ឧទា. ការដោះស្រាយភាព មិនប្រាកដប្រជាក្នុងការជួលដីតាមរយៈការផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយ)។

គោលគំនិតនៃប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ (AIS) ត្រូវផ្តោតលើចំណុចសំខាន់ៗចំនួន៣ធំៗមានដូចជាៈ

- តួអង្គដែលពាក់ព័ន្ធ
    - អ្នកប្រើប្រាស់
    - អ្នកផលិត
    - អ្នកផ្គត់ផ្គង់ អ្នកស្រាវជ្រាវកសិកម្ម......។
- តួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ
    - អ្នកប្រើប្រាស់ (ទិញផលិតផល បង្កើតឲ្យមានតម្រូវការ...)
    - អ្នកផលិត (ផ្តល់ផលិតផល បង្កើតគំនិតថ្មី ផ្សព្វផ្សាយបន្ត....)។
- អន្តរអំពើររវាងអ្នកពាក់ព័ន្ធ
    - អ្នកប្រើប្រាស់ (សហការជាមួយអ្នកផលិត អ្នកផ្តល់សេវាបច្ចេកទេសកសិកម្ម....)
    - អ្នកផលិត (ស្ថាប័នផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម អ្នកផ្គត់ផ្គង់ ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ...)។

ព័ត៌មានបន្ថែមសូមមើលឧបសម្ព័ន្ធទី១ស្តីអំពី អ្នកពាក់ព័ន្ធ តួនាទី និងអន្តរអំពើរវាងអ្នកពាក់ព័ន្ធ របស់ប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍កសិកម្មថ្មីៗ(AIS)។ (Agricultural Innovation Systems,Rasheed Sulaiman V, 2015)។

២.គោលគំនិតនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ

- ជាសកម្មភាពចម្រុះ ដែលកសិករអនុវត្តនៅក្នុងកសិដ្ឋាន ប្រែក្លាយពីផលិតកម្មកសិកម្មគ្រួសារ ទៅបែបអាជីវកម្មកសិកម្ម ដោយប្រើប្រាស់ធនធាននិងឱកាស ដើម្បីបង្កើនផលិតភាព គុណភាព និងសុវត្ថិភាពកសិកម្ម ឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការទីផ្សារ និងប្រាក់ចំណូលប្រកបដោយនិរន្តរភាព
- ការអនុវត្តប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះត្រូវផ្តោតលើការអភិវឌ្ឍកសិដ្ឋាន ដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងតំបន់ដាំដុះ ក្សេត្រ-បរិស្ថាន (ដី រុក្ខជាតិ សត្វ) ឧបករណ៍ ថាមពល កម្លាំងពលកម្ម ធនធាននិង ធាតុចូលផ្សេងទៀត ដែលគ្រប់គ្រងដោយគ្រួសារកសិករនិងតម្រូវការទីផ្សារ

- កសិដ្ឋាន ជាសហគ្រាសអាជីវកម្មកសិកម្មដោយផ្តោតទៅលើការបង្កើនផលិតភាព គុណភាព សុវត្ថិភាព ពង្រឹងភាពធន់ទៅនឹង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនិងតម្រង់ទិសទៅរកទីផ្សារ ដោយអនុវត្តនូវបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ ការអនុវត្តកសិកម្មល្អ (GAP) ប្រព័ន្ធធានាគុណភាពដោយមានការចូលរួម (PGS)និងស្តង់ដារកសិកម្មសរីរាង្គ វិធានការចម្រុះថៃទាំងំណាំ និងវិធានការចម្រុះគ្រប់គ្រងជីជាតិដី
- ការធ្វើប្រព័ន្ធកសិកម្មចម្រុះ គឺផ្តោតទៅលើប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងការធ្វើអាជីវកម្មកសិកម្មនៅក្នុងកសិដ្ឋាន។

ចំណុចសំខាន់ៗ ចំនួន៤ ដែលភ្នាក់ងារផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម គួរពិចារណាក្នុងចូលរួមអនុវត្តប្រព័ន្ធក្សេត្រ-បរិស្ថាន ដើម្បីធានានូវភាពធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ពពិធកម្មកសិកម្ម អាជីវកម្មកសិកម្ម តម្រូវការទីផ្សារ និងប្រាក់ចំណូល មានដូចជា៖ (១) បរិស្ថាន (២) ការចិញ្ចឹមជីវិត (៣) សង្គម (៤) សេដ្ឋកិច្ច។ ដ្យាក្រាមទី១ បង្ហាញនូវសកម្មភាពលំអិតនៃចំណុចដែលគួរអនុវត្ត (DCA-actalliance, Acting Against Disaster Risks-EU Aid Volunteers, June 2018)៖